

Alain de Benoist: Rješenje je federalna Europa, a ne povratak nacionalnim državama

Prenosimo interview što ga je Alain de Benoist dao za talijanski internetski magazin *destra.it*. Alain de Benoist (1943.) francuski je filozof i esejist, autor više od 30 knjiga. Osnivač je i najvažniji mislilac europske Nove desnice, škole mišljenja nastale u Francuskoj 1960-ih. Njegove su ideje hrvatskoj publici predstavljene kroz više knjiga i studija objavljivanih o Novoj desnici od 1980-ih do danas, a sustavan prikaz dao je prof.dr. Tomislav Sunić u knjizi „Europska Nova desnica: korijeni, ideje i mislioci“ (Zagreb, 2009.). De Benoist je nastupio i u dokumentarnom serijalu HTV-a o zločinima komunizma, a u travnju ove godine bio je gost Matice hrvatske u Zagrebu, gdje je održao predavanje o problematici identiteta.

Francesca Marotta: Upravo su završili europski izbori i euroskeptične stranke dobile su veliki broj glasova. Od Austrije do Flandrije, od Grčke do Velike Britanije, računajući također i snage koje se bore za neovisnost Katalonije i Belgije. U nekim slučajevima, posebno u Britaniji, čini se kao glas protiv Europe, a ne protiv politika Bruxellesa i birokracije u Strasburgu?

Alain de Benoist: Posljednji europski izbori registrirali su izvanredan rast populističkih stranaka, a na čelu su tri države: Francuska, Velika Britanija i Danska. Između tih stranaka postoje sličnosti ali također i brojne razlike. Po pitanju glasova u korist UKIP-a, oni su jasno usmjereni protiv politike Bruxellesa, ali sadržavaju i jedan komplementarni vid koji se može objasniti iz geopolitičke dimenzije: Britanija je otok koji ne koji nije sastavni dio europskog kontinenta. I taj aspekt čini anglosaksonski euroskepticizam mnogo radikalnijim u odnosu na onaj koji izražavaju pokreti sličnog tipa u ostalim europskim zemljama. Moglo bi se govoriti o otočkom euroskepticizmu.

U ovim posljednjim godinama svjedočili smo mnogim tumačenjima o tome što je postala današnja Europa. Pojedine stranačke snage, kao francuski Nacionalni front, ciljaju na izravno napuštanje eurozone. Koje je vaše mišljenje o tome?

Nacionalni front je neprijateljski usmjerena stranka ne samo prema Europskoj uniji već i općenito prema ideji politički ujedinjene Europe. Osobno ne dijelim taj stav. Izuzetno sam kritičan prema trenutnim usmjerenjima Europske unije, ali moje kritike nisu samo usmjerene prema „nacionalnom“ i „suverenističkom“ pitanju. Vjerujem kako je potrebno uspostaviti suverenitet na nadnacionalnoj europskoj razini. Problem je što je današnji suverenitet (politički, gospodarski, financijski, fiskalni itd.) oduzet nacionalnim državama i nestao bez da se snažno afirmirao na višoj razini. Drugim riječima, nacionalni suvereniteti nestaju, ali se suverenitet Europske unije nije pojavio. Motiv zbog kojeg se nije pojavio je svediv na činjenicu da je Europska unija postala veliko bolesno tijelo, nemoćno, paralizirano, neizlječivo od nemogućnosti stvaranja snage vlastitog identiteta, kao i od mogućnosti da se ustanovi kao autonomna sila i koje naprotiv svakodnevno potvrđuje svoju atlantističku, liberalnu i slobodotržišnu orijentaciju. Pred takvim scenarijem, snažna je kušnja naginjanju prema nacionalnim državama. Ali ovi posljednji proživljavaju krizu bez presedana, čije smo prve znakove imali već u 1930-im godinama. Nacionalne države, iskreno, nisu više u stanju suočiti se s izazovima koji se postavljaju na

svjetskoj razini, počevši od nadzora financijskog sustava. Otuda dolazi osjećaj aktualne uznemirenosti: povratak prošlosti ne donosi ništa dok se budućnost čini potpuno blokirana. Ista stvar vrijedi i za euro. Smatram kako je ustanova zajedničke valute bila dobra zamisao, ali su modaliteti njezina uvođenja bili dostojni žaljenja. Na zahtjev Njemačke, vrijednost eura je fiksirana previše visoko i zbog tog razloga je postao neuporabljiv u zemljama Juga. Euro nije jedini odgovoran za aktualne probleme: Velika Britanija, koja ne pripada euro zoni, ne nalazi se u boljoj situaciji u odnosu na zemlje koje su dio iste. Povratak na nacionalne valute donosi, između ostaloga, i rizike, posebno inflacije i rasta javnog duga. Jedna globalna devalvacija eura predstavljala bi više nego zadovoljavajuću perspektivu. U svakom slučaju, čak i kad bi jedinstvena valuta nestala, trebalo bi održati zajedničku valutu radi razmjene sa zemljama koje ne pripadaju Europskoj Uniji. Nestanak eura ne bih nas doveo do izlaska iz kapitalističkog sustava!

Ovisnost politike o individualnom živi od zanesenjaštva i *brandova*. Ne mislite li da nejasna informacija i izostanak sadržaja, ponuđenih kao slogana, predstavlja u stvarnosti izričaj jedne buržoaske klase kojoj slijedi kraj?

Izostanak sadržaja u aktualnoj politici izvire prije svega iz neobičnog političkog re-centriranja (političkih stranaka), kojem smo svjedočili posljednjih desetljeća. To re-centriranje (regresija), koje je učinilo neprepoznatljivim politike „desnice“ i „ljevice“, jedan je od dubokih uzroka stvaranja provalije između političkih klasa i puka. Poprimanje buržujskih običaja stranaka ljevice objašnjava pristajanje na tržišni sustav: komunistička stranka je postala socijaldemokratska, socijalistička je postala socijalno-liberalna. Paralelno, visoki slojevi buržoazije su se pregrupirali u novu društvenu klasu (kapitalističku), transnacionalnu, koja za domovinu ima područje gdje ostvaruje najveću dobit.

Zapadno „društvo blagostanja“ živi slijedeći mitove produktivnosti i rasta. Jesu li nastale važne promjene? Je li završilo doba velikih prosvjeda na trgovima kojima smo svjedočili u cijeloj Europi? Ili su se transformirali u manifestacije jednostavnog pokazivanja nezadovoljstva?

Veliki prosvjedi zapadnog svijeta, na koje ste se referirali, osobite su značajke modernosti. Skupa su išla politička i sindikalna zalaganja „svećeničkog“ tipa, koja su dugoročno trajala zajedno s izlaganjem velikih kolektivnih projekata na valovima mobilizacije. Postmodernost je izlučila drugi model. Društvena akceleracija lišila se povijesne dimenzije u korist „sadašnjizma“. Rast individualizma, koji je generirao antropološki narcisoidni i nezreli tip, učinio je nemogućim rast velikih kolektivnih projekata. Sve ono što je bilo stabilno i dugoročno zamijenjeno je promjenama unutar jednog likvidnog društva (Zygmunt Bauman), gdje se živi za kratkotrajno i ništavno. Prosvjedne manifestacije nezadovoljstva nisu ništa drugo nego povremene epizode bez političkog razvoja s dugim trajanjem. Moglo bi se reći implozija zamijenila eksploziju. Istovremeno, društvo blagostanja, nije prestalo vjerovati u vrline jednog rasta i permanentnog razvoja, bez shvaćanja kako je beskrajni rast materijalnog konzumiranja nemoguć u sustavu s ograničenim resursima (naš je planet svemir koji završava). Mislilo se, dapače, kako su prirodni resursi besplatni i nepresušni: danas znamo da nije tako. Energetske potrebe su u stalnom povećanju, dok se naftne rezerve iscrpljuju. Sve to može završiti samo na manje ili više katastrofalan način. Stabla ne mogu rasti do neba i aktualne orijentacije ne mogu se eksponencijalno povećavati.

Što mislite o novim populističkim inicijativama u Europi poput Pokreta 5 zvjezdica, kojeg vodi Beppe Grillo u Italiji?

Riječ „populizam“ je zbunjujuća i korištena svakodnevno često pejorativno, kako bi se ukazalo na čitav niz novih političkih i društvenih pokreta koji se predstavljaju kao posljednje utočište za one građane koji su razočarani klasičnim političkim strankama. Pogrešno je pretpostaviti kako svi ti populistički pokreti imaju isti karakter. Dovoljno ih je usporediti međusobno kako bi se uvidjelo da nisu takvi. Nacionalni front, na primjer, ima gospodarski i društveni program koji je „lijevo“ orijentiran, dok je većina ostalih europskih populističkih stranaka jasno liberalna. Nacionalni front je vrlo neprijateljski usmjeren prema NATO-u i Sjedinjenim Američkim Državama, dok su brojne populističke formacije jasno „atlantističke“. Zaključno, Nacionalni front promovira jednu vrstu jakobinizma, koji ga vodi k osudi svih oblika regionalizma i „komunitarizma“, dok su Vlams Belang u Belgiji i Lega Nord u Italiji na suprotnim stajalištima. Za shvatiti tu razliku u usmjerenju, potrebno je početi priznavati kako populizam nije ideologija već stil, i kako takav stil može biti svojstven svim mogućim ideologijama. Nisam dovoljno informiran o Pokretu 5 zvjezdica kako bih mogao iznijeti konačan stav. Radije ću ga smatrati simptomom, između mnogih ostalih, umora vladajuće klase i rastućeg općeg nezadovoljstva izazvanog od strane „velikih vladajućih stranaka“. Razvidno je s Beppeom Grillom, kako populizam može pasti u demagogiju za koju ga optužuju njegovi protivnici, ali unatoč tome istina je kako on omogućava mnogim osobama da se izraze na izravan način. Glede demagogije, bilo bi pogrešno činiti jednu ekskluzivnu procjenu populističkih pokreta: demagogija elita nije ništa manja!

Prije 2300 godina grčka Nova komedija pogodila je u sridu. Mnoge njezine važne figure mislile su kako zaduživanje pretvara slobodne u robove. Čini se kako se baš i ne može živjeti bez barem ograničenih zaduživanja. Tko je odnio iglu sunčanog sata europskim narodima?

Javno zaduživanje je izravni ishod ne samo deficita koji su se akumulirali posvuda zadnjih godina, već i financijske krize koja je imala početak 2008. u SAD-u, a koja je i danas daleko od svoga kraja. Kako bi spasili banke i investicijske fondove od urušavanja, države su se, nakon što su se lišile koncesija zaduživanja od svojih središnjih banaka, zadužile na financijskim tržištima, koja uspostavljaju svoje interesne takse u svrhu dobro volje istim tim država kako bi zadovoljili njihove potrebe. Iz tog razloga su usvojene stroge politike štednje u cijeloj Europi, kako bi se u teoriji sanirala situacija, što može dovesti samo do neuspjeha. Štednja smanjuje kupovnu moć, što posljedično smanjuje potražnju, potrošnju i proizvodnju. Pad proizvodnje manifestira se u planovima otkaza i povećanjem nezaposlenosti. Na kraju računa, opadaju porezni prihodi. Da bi platili kamate svojih dugova, države moraju tražiti posudbu sve više novca, što automatski povećava dug i kamate. U Francuskoj, na primjer, država mora platiti 50 milijardi eura na godinu kako bi vratila kamate javnog duga. Očito je kako se nalazimo pred začaranim krugom koji ne će moći trajati vječno.

Werner Sombart je mislio kako se „veliki gradovi intenzivno razvijaju i kako su mjesto prebivalište najkonzistentnije jezgre potrošača“. Od velikih metropolitanskih katedrala, simbola rađanja modernog gospodarskog sustava, je li moguće povratiti životnost naroda, kojima je potrebna autonomnost, gurajući ih odozdo prema jednoj ispravnijoj europskoj viziji? Konfederalnoj ili federalnoj?

Od prije nekoliko godina više od polovice stanovništva planeta živi u velikim urbanim područjima, koji su ustvari srce potrošačkog sustava. Ali i osobe koje žive u velikim metropolama su pogođene od strane krize, žrtve su niske kupovne moći itd. Niže klase se vraćaju u periferiju, dok se po prvi put srednja klasa, osiromašena krizom, snažno pribojava daljnjeg opadanja. Sudbina obiju uvelike se ne razlikuje od ostatka stanovništva. Životnost naroda može biti pronađena samo pod uvjetom da se konačno izađe iz sustava novca, koji dominira ne samo državama i svakodnevnim životom pojedinaca, već i općim duhom. Radi se o potrebi izlaska iz vladavine kvantitete, drugim riječima o „dekolonizaciji“ simboličkog imaginarija (Serge Latouche), stavljajući time kraj na prevlast tržišnih vrijednosti, prvenstvo vrijednosti razmjene nad utilitarnom vrijednosti, ali i smanjujući utjecaj politike u pitanjima financija i gospodarstva. Vjerujem kako je to moguće samo pod uvjetom da Europa postane suverena sila, koja se uspijeva postaviti kao originalni i autonomni entitet kultura i civilizacije, i kao jedan pol regulacije u svijetu koji opet postaje multipolaran. Takva Europa, prema mom mišljenju, trebala bi biti uspostavljena na temeljima federalnog tipa. Ali danas smo još daleko od toga!

Nismo mogli ne pitati vaše mišljenje o krizi u Ukrajini. Kako procjenjujete djelovanje Europske unije?

U ukrajinskom pitanju Europska unija je ponovno pokazala nesposobnost da se učini samostalnom silom u odnosu na Sjedinjene Američke Države. Europski lideri su se zadovoljili s prenošenjem anatema koje su iznijeli Amerikanci protiv Rusije Vladimira Putina, bez da su shvatili kako sankcije u koje su se upustili protiv Moskve ozbiljno riskiraju da se okrenu protiv njih samih. Europa ustvari može mnogo više izgubiti nego dobiti u čeličnoj ruci s Rusijom, koja je danas uz Kinu jedina svjetska sila sposobna suočiti se sa konkurencijom američke supersile. Zapadna Europa i Rusija sukladni su po brojnim pitanjima, posebno na tehnološkom i energetsom planu. Amerikanci, koji su toga svjesni, ulažu napore da u „zapadni tabor“ privedu zemlje bivšeg Istočnog bloka s jedinim ciljem okruživanja Rusije i ograničenja njezinog utjecaja. Dostojno je žaljenja što Europljani pristaju biti dio tog nesretnog projekta.

Europski izbori u 2014. „lišili“ su sna i vas?

Prije dvadeset godina, Europa je smatrana rješenjem za sve probleme. Danas predstavlja dodatni problem koji otežava stajališta ostalima. Prema općem mišljenju, europski izbori 2014. trebali bi pokazati razinu nepovjerenja građana prema Europskoj uniji. Ponovno jedan simptom neučinkovitosti trenutnog sustava. Žao mi je jedino zbog toga što protivnici Europske unije ne vide kako to diskreditira Europu više nego što je prijatna za nacionalne države.

Izvornik: [*Uno stile di vita fra presente e futuro. La nostra intervista ad Alain de Benoist*](#)